

הצבי והצדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק – גבעת זאב

בס"ד • פרשת בהעלותך תשפ"ב

גליון מס' 64 • שנה ב'

דברי תורה
מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו וגו'. פירש"י למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות. לא נתפרש במה גדולה שלו משלהם, וי"ל עפ"י מ"ש בשפת אמת לחנוכה [תרמ"ח] וז"ל וחינוך הנשיאים היה הכנה לכל הקרבנות אח"כ דאיתא עושי דברו לשמוע בקול דברו, וכן הוא לעולם הנהגת בנ"י שצריכין מקודם לפתוח הדרך וזהו נקרא חינוך ע"כ. וכן י"ל שביום הראשון ואילך שהתחילו הנשיאים להקריב, זו היתה הכנה לכל עבודות המקדש ובכלל זה גם הדלקת המנורה כי הנשיאים הם שהביאו את השמן למאור כמפורש בפ' ויקהל [שמות לה כח], ונמצא שגדולתו של אהרן היא מכח הכנתם של הנשיאים, אהרן היה מיצר על שלא נעשתה הכנה לעבודת המנורה, וז"ש שלך גדולה 'משלהם' כלומר העבודה הגדולה שלך היא מההכנה שלהם, כי מהכנתם נמשכה הגדולה שלך.

בהעלותך את הנרות. פירש"י שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה. י"ל לדרך החינוך, השיעור הוא שהרב ידליק ויבעיר את נפש התלמיד להטעימו טעם מתיקות התורה עד שיהיה מוכשר לעלות מאליו בכוחות עצמו רק אז יניח לו.

והעמדת את הלוים לפני אהרן ולפני בניו. מהו ענין העמדה הרי הם קיימים ועומדים, וכן כתיב לעיל בפ' במדבר [ג ו] הקרב את מטה לוי והעמדת אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו, ולהלן ויעש משה ואהרן וכו' ללוים פירש"י משה העמידן ואהרן הניפן וכו'. וי"ל איתא בפדר"א [פ"ג] עה"פ ותתחלחל המלכה מאד וכו' ותקרא אסתר להתך מסריסי המלך אשר העמיד לפניה [אסתר ד ד], ושלחה וקראה להתך נאמן ביתה, ופי' הרד"ל ד"ה ושלחה וקראה וכו', קשה כיון שהיה עומד לפניה לא היתה צריכה לקרוא אותו והול"ל ותאמר להתך, לכן ביאר אשר העמיד לפניה היינו שיהיה נאמן ביתה ולא שיהיה עומד לפניה תמיד, וכמו בלוים והעמדת אותו לפני אהרן הכהן ושרתו אותו, שאין פירושו שהיו עומדים לפניו ממש אלא שיסמוך עליהם בשירות העבודה, וכמו והקימותי לי כהן נאמן [ש"א א ב] ע"כ. ובזה מובן מה שכתוב והעמדת אותם.

זאת אשר ללוים מבן חמש ועשרים שנה ומעלה וגו'. פירש"י ובמקום אחר אומר מבן שלשים שנה הא כיצד מבן כ"ה בא ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש שנים ובן ל' עובד. בספר לקוטי יהודה הביא בשם **אמרי אמת** זצ"ל שדקדק בטעם שמצינו הכנה בלוים ואילו בכהנים לא מצינו שלמדו מקודם, הא עבודת ההקטרה היתה צריכה יותר לימוד מעבודת הלוים ע"כ. ונ"ל לתרץ אולי משום דהכהנים היו ראויים לעבודה מבן י"ג כמבואר ברמב"ם הל' כלי המקדש [פ"ה הט"ו] כשיגדל הכהן ויעשה איש הרי הוא כשר לעבודה אבל אחיו הכהנים לא היו מניחין אותו לעבוד במקדש עד שיהיה בן עשרים שנה עיי"ש. והם הנקראים פרחי כהונה [תמיד כז.], ומאחר שמן הדין ראוי כבר בן י"ג לעבודה לא שייך ללמדו לפני כן בילדותו שהיה ילד וקטן אלא כשיגדל ועבודתן מחנכתן.

ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשת הפסח ההוא וגו'. צ"ב למה כתב טמאים לנפש אדם הול"ל טמאים לנפש. וי"ל הנה בגמ' [סוכה כה.] יש ג' שיטות מי היו אותם אנשים, ויש לרמוז כולם בשם תואר אדם, א' נושאי ארונו של יוסף היו דברי רבי יוסי הגלילי, ואיתא במדרש [שמו"ר פ"כ פי"ט] ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ואין 'אדם' אלא יוסף שנאמר אהל שכן באדם וכתיב וימאס באהל יוסף בזכות עצמותיך הם עושים פסח קטן. ב' רבי עקיבא אומר מישאל ואלצפן היו שהיו עוסקין בנדב ואביהוא וכתב בשער הגלגולים [הקדמה לא] ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ממש הנדרש על נדב ואביהוא כמ"ש רז"ל, והענין הוא כי הם הם בחי' נפש דאצילות 'דאדם' הראשון ע"כ. ג' רבי יצחק אומר עוסקין במת מצוה היו שחל שביעי שלהן להיות בערב פסח, לכן אמרו אדם דייקא כי מת מצוה היה ולא נודע מי הוא לכן קראוהו סתם 'אדם', הרי ג' שיטות שנרמזו כולן בשם אדם וז"ש היו טמאים לנפש 'אדם'.

איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחקה וגו'. פירש"י נקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה וכו'. הנה כל זה נרמז בנקודה ולכאורה למה נרמז דבר גדול כזה בנקודה ולא במפורש, י"ל לדרך העבודה, הכל תלוי בנקודה אחת, צריך שתהיה טבועה בלבו של אדם נקודת טהרה, ובהעדר אותה הנקודה הפנימית הרי הוא תיכף נמצא בדרך רחוקה.

זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם. קשה דהול"ל אשר אכלנו בלשון עבר, ומובא בספרים בשם **הגר"א** [בית מדרש וילנא תרכ"א עמוד י' ד"ה זוהר] דאיתא במדרש שישראל טעמו במצרים טעם דג לויתן העתיד, ואמר ז"ל שדבר זה מפורש במה שאמרו זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים והו"ל למימר אשר אכלנו במצרים ומהו אשר נאכל לשון עתיד, אך פירושו כי את הדגה אשר נאכל לעתיד היה במצרים חינם ע"כ. וביתר ביאור כתב בספר **מאמר מרדכי** להרה"ק מהר"ם מנדבורנא וז"ל, נראה דהכתוב בא לרמוז על לויתן, והכי פירושו, זכרנו במצרי"ם היינו הגלות, את הדג"ה היינו גודל התענוג וקורת רוח שיהיה לנו במאכל ובמשתה הלויתן אשר נאכל לעתיד לבא, וזהו חנם בלא מצות כידוע אשר מצות בטילות לעתיד, וכאלו כתיב זכרנו במצרים את הדגה וכו', וזהו מדויק שנכתב דגה לשון נקבה ולא דג או דגים דידוע מאמרם ז"ל [ב"ב עד.] שהנקבה מלחה לצדיקים לעתיד לבא ע"כ. ועדיין לא הונח דהכתוב צווח נאכל במצרים, ונ"ל להוסיף בזה דבאמת דברו לשון עתיד אשר נאכל ומ"ש במצרים הנה גן עדן נקרא מצרים כמו"ש [בראשית יג י] כגן ה' כארץ מצרים באכה צער, ועי' להלן פ' שלח [טו טו] ככם כגר יהיה וכו', פירש"י וכן דרך לשון עברית כגן ה' כארץ מצרים. וזהו שאמרו אשר נאכל במצרים היינו בגן עדן מסעודת עורו של לויתן.

והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה. מה ענין אדמה לכאן, יש לפרש הנה אמרו חז"ל [שבת קכט.] לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקנה מנעלים לרגליו. משמע שמנעל הוא החשוב ביותר מכל כלי ובגדי האדם, ואעפי"כ הוא שפל יותר מכולם ומקומו על עפר, וכן הוא במדת הענוה כפי שהאדם חשוב וגדול יותר באמת כן גדלה מדת ענותנותו ומקיים ונפשי כעפר לכל תהיה. ע"כ משה רבינו האדם הגדול בכל העולם, נאמר בו ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, כלומר משים עצמו כביכול כפני האדמה כעפר.

והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה. צריך ביאור היאך יתכן זה שמשה רבינו איש האלקים ומלך כל ישראל יהיה ענו בתכלית יותר מכל

לתגובות, כתובת מייל: hazvi3000@gmail.com ◆ www.koson.co.il

האדם אשר על פני האדמה. ועוד למה הוצרך לספר שבח ענותנותו של משה, הן לא זה היה דבר הלה"ר שדברו בו שהוצרך לשבחו במדת ענוה. ובעיקר הדבר צ"ב מאי לה"ר יש כאן לא מצינו דבר רע כלל, וכי זה שפירש מאשתו משנדברה שכינה עמו הוי לשה"ר אתמהא.

וי"ל לפי שככל שיקנה אדם מדריגה יתירה אזי יכיר יותר בפחיתות ערכו כלפי הי"ת, בדרך משל אם תתן על ראשו של איש מצנפת גדולה גבוהה ורחבה עד מאד, יראה האיש לעין קטן מכפי מדתו באמת, וככל שתהיה המצנפת גדולה יותר כך יקטן האיש למראה עין. והנה על ראשו של משה הונחו תפארת בראשו נתת לו וכל הגדולות שבעולם מה שאין האדם יכול להשיג בדעתו הכל ניתן בראשו ותחסרהו מעט מאלקים, ע"כ היה נראה בעיניו שהאיש משה קטן מכל האדם, אבל מרים ואהרן סברו שענוה זו מופלגת ואינה כ"כ לפי מדתו באמת והוא מפריז על המדה יותר ממה שמתבקש לפי ערכו, באשר מדרגתו אינה גדולה מהם כי גם בם דיבר ה', וא"כ אינה ענוה אמיתית, וזה באמת דבר לה"ר בשופי, ע"כ העיד הי"ת והאיש משה ענו מאד מכל האדם, כי באמת הגיע לראש כל דרגין, וענותנותו אמת בתכלית כי לו נאה ולו יאה כן.

ויאמר ה' וכו' צאו שלשתכם אל אהל מועד ויצאו שלשתם. צ"ב למה אמר צאו אל אהל מועד הול"ל בואו אל מועד. וי"ל דהנה קשה מאחר שאהרן ומרים היו טמאים דאף אהרן נצטרע כמו"ש בגמ' [שבת צז.] א"כ איך נכנסו לאהל מועד והרי בעל קרי משתלח לחוץ לשתי מחנות ממחנה שכינה ואף ממחנה לויה, אך האלשיך ואור החיים הק' לקמן [פסוק ו'] כתבו דלאחר שאהרן ומרים שמעו את קריאת הקב"ה הלכו וטבלו וטיהרו את עצמם מטומאתם ואע"פ שהיו עדיין טבולי יום דיבר עמם הקב"ה עפ"י הוראת שעה ע"כ. וז"ש צאו וכו' כלומר צאו לטבילה ואח"כ בואו אל אהל מועד.

ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים. הנה מרים נענשה ע"י קל וחומר כמבואר בגמ' [ב"ק כה.], י"ל משום שדברה במשה על שפירש מאשתו, והנה הוא דרש לה בקל וחומר כמבואר בגמ' [שבת פז.] ופירש מן האשה מאי דריש נשא קל וחומר בעצמו אמר ומה ישראל שלא דברה שכינה עמהן אלא שעה אחת וקבע להן זמן אמרה תורה והיו נכונים וגו' אל תגשו אני שכל שעה ושעה שכינה מדברת עמי ואינו קובע לי זמן על אחת כמה וכמה. ולפי שדברה כנגד משה פגמה במדת ק"ו שדרש, לפיכך בא ענשה ג"כ ע"י מדת קל וחומר, מדה כנגד מדה.

ויעש כן אהרן. פירש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. מאי רבותא היא על אהרן קדוש ד'. וי"ל אעפ"י שהוא היה חפץ בהקרבת קרבנות לחנוכת המזבח כמו"ש שחלשה דעתו שלא היה בקרבן הנשיאים, עכ"ז אחר ציווי ד' בהעלות את הנרות וכו', היתה מצות הטבת הנרות חשובה בעיניו כאילו הקריב קרבנות לריח ניחוח ולא שינה מכוונותיו ודבקותו שהיה בדעתו מתחילה.

ויעש כן אהרן. להגיד שבחו שלא שינה. י"ל הכונה דאהרן זכה להשיג רצון ד' עוד קודם שאמר לו משה, וממילא לא הוצרך עתה לשנות סדר עבודתו כי מעצמו עשה כן. וז"ש ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ד' את משה, פי' דמאליו עשה כאשר צוה ד' את משה, וזהו שבחו שידע לכוין בעצמו מעשה העבודה לשרשו במקום עליון.

כמראה אשר הראה ד' את משה כן עשה את המנורה. פירש"י מי שעשאה. וי"ל בדרך רמז דהנה במ"ר כאן אמרו, כן עשה משה את המנורה אין כתיב כאן אלא כן עשה סתם ומי עשה הקב"ה. והנה ז' קני המנורה הם ז' ספירות חג"ת נהי"מ והם נקראים בנים לגבי בינ"ה שהיא עשתה אותם וסוככת עליהם כאם על הבנים, ובינה נקראת מ"י כידוע [זוה"ק ח"ב קי"ז ע"א] בסוד שאו מרום עיניכם וראו מ"י ברא אל"ה, והיינו שרמז רש"י מ"י שעשאה, פי' מ"י עשה את שבעת קני המנורה.

והניף אהרן את הלוים תנופה. ג' פעמים נזכר כאן ענין התנופה, הך חדא ואח"כ והנפת אותם תנופה לד' ושוב בפסוק ט"ו ואחרי כן יבואו וכו' והנפת אותם תנופה. למה נשתלש ענין התנופה אעפ"י שלא נעשה להם אלא תנופה אחת. אולי י"ל רמז לכל דבר שבקדושה לעשותו בג' פעמים, כמבואר בספר הישר לר"ת [סי' ק'] עי' ברא"ש סוף יומא סי' כ"ח שרוב דברי חכמים משולשין כגון מגל זו מגל זו קופה זו קופה זו במנחות [סה.], וכן מותר לך מותר לך, וכן אומרים כל נדרי ג"פ, והטעם הוא לחיזוק הדבר, והנה כאן מצינו רמז לכך מן התורה.

והעמדת את הלוים לפני אהרן ולפני בניו והנפת אותם תנופה לד'. צ"ב דהרי אהרן הוא שהניפם ולא משה ומאי קאמר אל משה והנפת. י"ל עפ"י מ"ש זקה"ק בספר מראה יחזקאל [מועדים דרוש ז' לשבת שובה ד"ה עוד נ"ל] בשם רבנו הרמ"מ מרימנוב עמ"ש בגמ' [יומא עא:] גבי שמעיה ואבטליון שאמרו להכהן גדול ייתון עממיא לשלם דעבדין עובדא דאהרן ואל ייתון כו'. ופירש כי עובדא דאהרן הם הכוונות והיחודים שהיה הכהן גדול צריך לעשות בשעת העבודה בהזכרת השמות, ואותו הכהן גדול היה עם הארץ שלא ידע כלום רק העבודה בגשמיות, ולבעבור שאל יחסר המזג הוצרכו שמעיה ואבטליון לכוון בדברים העליונים הנ"ל והם עשו עובדא דאהרן. ומזה נשמע שאפילו אם הבעל תפלה אינו יודע לכוין הכוונות בשעת התפלה, מ"מ כשיש אדם בבהכ"נ שיכול לכוין הוא נחשב כמו הש"ץ כי שלוחו של אדם כמותו, וכמ"ש המפרשים לענין הכוונות של תקיעת שופר שגם אם אין התוקע יודע לכוין מ"מ עכ"פ המקרא לפניו יכוין עכדה"ק.

וכן עד"ז י"ל כאן, אם כי מדבר באהרן ובניו הקדושים, אבל עדיין היתה כונת עבודת התנופה נעשית ע"י משה רבינו וכוונותיו, אמנם עצם מעשה התנופה נעשה ע"י אהרן, וכמו"ש רש"י להלן עה"פ ויעש משה ואהרן, משה העמידן ואהרן הניפן וישראל סמכו את ידיהם, פי' הכל נעשה ע"י העמדה של משה, העמדה לשון הרמה.

ואתנה את הלוים לאהרן ובניו מתוך בני ישראל. פירש"י חמש פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה להודיע חיבתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין חמשה חומשי תורה. כבר נתבאר אצלנו בריש פ' במדבר שכן מצינו בכל חמשה חומשי תורה פתח דבריו בהזכרת חיבתן של ישראל. בספר בראשית תחילת דיבורו בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית. בספר שמות דיבור הראשון הוא ואלה שמות וכו' אעפ"י שמנאן בחייהן מנאן במיתתן להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים. בספר ויקרא פתח ויקרא אל משה וכו' לכל דברות ואמירות קדמה קריאה לשון חיבה. ובספר דברים פירש אלה הדברים לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל, דוק ותשכח. ולפיכך הקדים ופתח גם ספר במדבר בענין המנין שהוא מטעם חיבתן של ישראל, וכדאמרו חז"ל בספרי הובא ברש"י לקמן פ' בהעלותך עה"פ בחודש הראשון וגו' הנאמר בפסח שני דבאמת היה צריך להתחיל בפ' פסח שני שנאמרה בחודש הראשון ולמה לא פתח בזו מפני שהיא גנותן של ישראל שכל מ' שנה לא הקריבו אלא פסח זה בלבד, הרי לן דהתורה עצמה שינתה סדר המקראות והקפידה לפתוח בשבח ובחיבתן של ישראל.

ויש להוסיף תבלין למה נמנו דייקא בחמשה זמנים אלו, והוא א' בבריאת העולם שנברא בשביל ישראל, ב' כשנצטוו על עשיית המשכן ושכנתי בתוכם, ג' כשהתחילו להקריב קרבנות אשה לד', ד' כשבא זמן השראת שכינתו ית' עליהם נמנו בשקלים שלא יהיה בהם נגף, ה' טרם כניסתם לארץ ישראל. והנה נרמזו זמנים האלו בפסוק, א' מתוך בני ישראל כנגד בראשית, ב' כנגד שמות לעבוד את עבדת בני ישראל באהל מועד, ג' כנגד ויקרא ולכפר על בני ישראל, ד' כנגד במדבר ולא יהיה בבני ישראל נגף, ה' כנגד דברים בגשת בני ישראל אל הקדש היינו בכניסתן לארץ הקודש.

ויעשו את הפסח במועדו. וברש"י גנותן של ישראל שכל ארבעים שנה במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד. והנה התוס' [קידושין לז: ד"ה הואיל] ביארו הטעם שלא הקריבו פסח במדבר, ושוב הקשו דא"כ מאי גנות הוא להם, ותירצו דהך גופא שהוצרכו להתעכב מ' שנה במדבר גנאי הוא להם עיי"ש. ויש לבאר דהנה לעיל בריש הפרשה פירש"י דהקב"ה ניחמו לאהרן בעת שחלשה דעתו, חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות. וקשיא לן שאתה תדליק ותיטיב את הנרות מיבעי ליה למימר דהא עדיין לא הדליק, ועוד צ"ב במאי גדולה שלו משלהם. וי"ל עפ"י הידוע מספה"ק דהצדיקים פועלים בעבודתם ביחודיהם הקדושים את כל אלו התיקונים שהיו נעשים ע"י הכהנים משרתי השם בבית המקדש, ואדרבה היא מדרגה גדולה ביותר שהתיקונים נעשים שלא ע"י פעולה גשמית כלל, והנה קודם שהוקם המשכן היה נעשה התיקון של הדלקת המנורה ג"כ ע"י אהרן אך לא במעשה הנראה לעין, וז"ש הקב"ה לאהרן חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות, הלא אתה אינך צריך למעשה כלל שהרי אתה מדליק ומיטיב גם עתה את הנרות אפי' קודם עשיית המנורה, וכל ענין עשיית המנורה אינה אלא להיות עדות לעולם שהשכינה שורה בישראל.

ובדרך זה יש ליישב דאמנם כן כל מ' שנה לא היו יכולים להקריב הפסח מחמת שלא היו נמולים וכו', אבל מ"מ אילו היו במדרגה עליונה היה קרבן הפסח נתקן בעבודתם ותפלתם בבחי' ונשלמה פרים שפתינו והיה נחשב להם כאילו הקריבו, וזהו גנותם שלא עלתה להם כן.

ויהי אנשים וכו' ויקרבו לפני משה ולפני אהרן וגו'. פירש"י מן הספרי כששניהם יושבין בבית המדרש וכו'. לכאורה צ"ב הנה אח"כ כתיב ויאמרו האנשים ההמה אליו וכו' וזה ודאי שאמרו למשה מדכתיב אליו, א"כ מאי נפ"מ בזה ששניהם יושבים בבית המדרש הלא לא שאלו את אהרן כלל, ולמה כתב לפני משה ולפני אהרן. עוד צ"ב למה נקט לישנא אריכא הול"ל לפני משה ואהרן. ולולא דברי רש"י היה נ"ל לומר שמקצתם שאלו את משה ומקצתם שאלו את אהרן, וז"ש ויקרבו לפני משה ולפני אהרן אתי תיבת לפני ומפסיק בין משה לאהרן, ואח"כ פרט מה שאמרו אל משה ביחוד ויאמרו האנשים ההמה אליו. אך במשכיל לדוד חזיתי שמיאן בפירוש זה וצ"ע.

ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם. ובבעה"ט כתב אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם בגימטריא אלו שהיו נושאין ארונו של יוסף. והמעיין יראה שאין המספר מכוון וכבר עמד ע"ז בס' עיטור בכורים עיי"ש. וי"ל שאם גימטריא אין כאן אבל נוטריקון יש כאן אנשי"ם ר"ת א'ל'ו ש'היו נ'ושאין א'רונו ש'ל י'וסף. והנה בגמ' [סוכה כה.] נחלקו לדעת רבי עקיבא היו מישאל ואלצפן שנשאו את נדב ואביהו ולדעת רבי יצחק עוסקין במת מצוה היו עיי"ש, והנה אנשי"ם תמן אתוון מ'ישאל א'לצפן ש'נשאו נ'דב א'ביהו, וגם י'שראלים ש'היו נ'טמאים א'ל מ'ת מ'צוה, ולכולי עלמא נטמאו במשא המת, כן אנשי"ם אתוון נשאי"ם.

ותקעתם בחצוצרות וכו' והיו לכם ליזכרון לפני אלקיכם אני ד' אלקיכם. פירש"י מכאן למדנו מלכיות עם זכרונות ושופרות שנאמר ותקעתם הרי שופרות, לזכרון הרי זכרונות, אני ד' אלקיכם זו מלכיות, והוא בספרי. לכאורה נרמזו כאן בסדר הפוך ולא כסדר שתיקנו לן חז"ל מלכיות זכרונות שופרות. וי"ל הנה בתרגום יוב"ע הוסיף ברם סטנא מתערבב לקל יבבותכון אנא הוא ד' אלקכון. הרי שנרמז כאן ענין ערבוב השטן ע"י התקיעות, לכך נכתב בסדר הפוך כדי לערבבו שלא ידע סדרו הנכון.

לכה אתנו והטבנו לך כי ד' דבר טוב על ישראל. נודע כי ר"ת ל'כה א'תנו ו'הטבנו ל'ך הוא אלו"ל, רמז הכתוב דכל מי שמקבל על עצמו תשובה יחד עם כל ישראל בחודש אלול, יזכה לטובה, כי דיבור של הקב"ה אינו חוזר ריקם כמו"ש האלשיך עה"פ [ישעיה נה י] כי כאשר ירד הגשם כו' ושמה לא ישוב כו' כן יהיה דברי אשר יצא מפי. ר"ל כאשר כבר יצא הדיבור מן השמים לא ישוב ריקם ע"כ, וזהו לכה

←

בהעלותך. הסדר הזה היינו סדר בהעלותך הוא סדר הל"ו בתורה הוא ע"פ מ"ש הקדוש בעל הרוקח ז"ל ל"ו פעמים נזכר בתורה לשון או"ר ומנור"ה ונרו"ת והוא עפ"י מה שכתבתי כמה פעמים במאמרי חנוכה ל"ו נרות תקנו נגד אור הגנוז והוא נגנז בתורה ושימש בעולם לאדה"ר ל"ו שעות הדברים ארוכימע"י וע"כ סדר הזה של אור המנורה הרמוזה לתורה שנגנז בה האור כי טוב הוא סדר הל"ו בתורה. (ליקוטי מהרצ"א)

בהעלותך את הנרות וגו' וזה מעשה המנורה עד יריכה עד פרחה כו' כמראה אשר הראה כו', כבר קדמוני המפרשים בביאור תיבת בהעלותך דהול"ל בהדלקתך, גם צריך להבין מ"ש יאירו דמשמע מעצמן ועוד כמה דקדוקים במקרא זה ובפרט מה שכפל תיבת מקשה, וגם מ"ש עד יריכה כו' ופירש"י ממעשה הגדול שבהם כו' וא"כ הול"ל מיריכה עד פרחה, וגם כל המקרא מיותר דאין עניינו לכאן כלל.

והנ"ל דהנה כתיב [שמות כד י] ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהור, ואפשר שלכך יסדו לנו חכז"ל לומר בהיכל לבנת הספיר מה רבו מעשיך ה' ובהיכל עצם השמים לטוהר אומרים וכלם פותחים את פיהם בקדושה ובטהרה, וצ"ל דהלא טהרה מביאה לידי קדושה [ע"ז כ:] והול"ל קודם בטהרה, אבל הענין הוא דלגבי המלאכים שהם אינם פועלים בעצמם לבוא למדריגות הללו רק שהם נבראים כך והקב"ה מצמצם אותן והאציל שכליי נבדלים וע"כ בהם הקדושה קודם ואח"כ טהרה שזהו מלעילא לתתא, ומשא"כ גבי בני אדם נהפוך הוא שהאדם הוא בעצמו צריך לעבוד בכל כחותיו קודם שיבא לידי קדושה, וכמ"ש רשב"י זהירות מביאה כו' וע"כ טהרה מקודם ואח"כ הקדושה, **ולא כמו שחושבין כמה בני אדם שרוצים לדבק את עצמם בשעת התפלה ולהתפלל בהתלהבות ונדמה בעיניהם שיש להם דביקות ובאמת הכל דמיונות שוא** כי הדביקות הקדושה צריכה לבוא מאיליה ע"י שיקשטו מדותיהם ביראת ה' כל היום בכל דבר שעוסקין ולא לדבק את עצמו רק בשעת התפלה, וזה"ש ותחת רגליו כי הדום רגליו נקרא עוה"ז, שבשעת עסקם בעניני עוה"ז והיינו כמעשה לבנת הספיר שרומז על עבדות ואז ממילא אח"כ כעצם השמים לטוהר.

וזה"ש בהעלותך את הנרות שתהיה שלהבת עולה מאליה ולא שבכל היום תלך בלא עול מלכות שמים רק בשעת התפלה תתעצם להדבק, רק שממילא תבוא לידי הדביקות, ואיך יהיה זה כשיאירו שבעת הנרות שתקשט מדותיך אל מול פני המנורה העליונה כמ"ש חכז"ל נר דלוק על ראשו, וזה מעשה המנורה מקשה זהב דהיינו קבלת עול מלכות שמים ואפילו מדת הדין הנקראת מקשה וגם זהב, וכמ"ש והם תוכו לרגליך, והיינו עד יריכה בחי' רגלין עד פרחה עולה למעלה ראש כתמר יפרח מקשה אחת יהא כמראה אשר הראה ד' את משה שהיה עניו מאוד מכל האדם ולא נשא לשוא נפשו להתברך בלבבו לאמר שאתפלל בדביקות שזה בא ממדות הגאוה רק שתהיה שלהבת עולה מאליה וכנ"ל. (מראה יחזקאל)

להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. לפי מה שראיתי בספר אהל יעקב **מהמגיד מדובנא** ו"ל בפ' אמר אמנם כי דרך החכם האמיתי כי צרופה אמרתו מאד גם במקום שמתר לשנות מפני השלום עכ"ז הוא נוצר על דל שפתיו שלא להוציא דבר שקר מפיו בלתי כי בחכמתו יביע אומר הנושא ב' פנים ויתן מקום אל השומע שיטעה בדבריו עד שיחשוב את הרצוי בעיניו אבל אתו עמו כוונה אחרת, וזה היה כחו וגבורתו של אהרן שהי' אומנתו שהוא רודף שלום בין הבריות ועכ"ז הפליג מעלתו תורת אמת היתה בפיהו עיי"ש כי קצרתי מלשונו. ואתה בין תבין שמרמז רש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה שזה הי' כחו שעשה שלום והגם שמותר לשנות הוא לא שינה כלל. (שמועה טובה)

ברש"י, למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות. ולכאורה צריך ביאור מה זה ולמה חלשה דעתו ואיך ובמה נחה דעתו.

דהנה המאור ושמש פר' נשא מבאר ענין חנוכת הנשיאים דבמה שהביאו הפרים והעגלות אשר בהם ינשא המשכן נתקדש שם שמים כי ראו כל העם ששכינה שורה בתוכם כי אין באפשרי לתת משא כבידה כ"כ על ששת העגלות אם לא רוח ה' עשה זאת, ובזה קינא אהרן כי לו אין חלק בקידוש ה' הגדול הזה. והנה מעשה מנורה ג"כ עדות לישראל ששכינה שורה בתוכם, והנה מעשה שאדם עושה פעם אחת לימים רבים אינה חשובה כ"כ כמו המעשה שעושה בתמידות, וזה שאמר לו הקב"ה שלך גדולה משלהם שאתה עומד מדליק ומטיב בתמידות, וג"כ אינו דומה מעשה שאדם עושה כולה בעצמו מרבים שעושים דבר אחד שאין לכל אחד רק חלק מן המעשה, ולזה נאמר לו שלך גדולה משלהם. (שארית יעקב)

דרוש מרבינו בעל הבני ישששכר זיע"א

[ליקוטי מהרצ"א פרקי אבות פ"ב מ"ח]

רבי יוחנן בן זכאי וכו' הוא היה אומר אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת. לכאורה לא ידענו מה חידש לנו הקדוש הזה, וכי ס"ד שיחזיק אדם טובה לעצמו במה שעסק בתורה ומצות הלא ודאי אין לך אדם שיהיה יוצא ידי חובתו נגד מה שצריכין לעבוד את אלהי עולם ב"ה, ואפילו יחיה איש אלף שנים אלף פעמים, וביותר אמרו כי לכך נוצרת, מי לא ידע בכל אלה שכל אדם מבני ישראל נברא לתורה ולעבודה.

ונ"ל לפרש עפ"י מה דידוע מהגמ' [ברכות כח:] שרבי יוחנן בן זכאי בשעת פטירתו אמר הכינו כסא לחזקיה מלך יהודא שבא, ופירשו המקובלים להיות שהיתה בו נשמת חזקיה (וכפי הנראה נתגלגל בו נשמת מלך ממלכי בית דוד להיות שבימיו נתבטלה הנשיאות מזרע בית דוד כי רבן גמליאל שהיה ממלכות בית דוד היה עדיין קטן והוא ביקש מאספסיינוס שישאיר לברכה שושילתא דרבן גמליאל, והנה נהג ריב"ז נשיאות בימיו עד שנתגדל ר"ג ושבה הנשיאות לזרע בית דוד, וכדי שיתקיים לא יסור שבט מיהודה ומחוקק וכו' נתגלגל בריב"ז נשמה ממלכי ב"ד).

ועיין בדברי מרן האריז"ל בס' הגלגולים שהנשמה שאינה צריכה להתגלגל רק הש"י שולח אותם לצורך תיקון הדור היא מבוטחת מאת הש"י שלא תחטא ותעבוד את הש"י כראוי כי למה יהיה לה כל הצער הזה בכבישת היצר עפ"י בחירה כיון שכבר תיקנה כל שיעור קומתה (והש"י השולח אותה לצורך תיקון הדור הוא כעין שליחת מלאך אל העוה"ז). ותגדל שכרה כעת ביותר כאשר תתקן את הדור ותרבה מאוד בתורה ומצות.

והנה ידוע מחזקיה מלך יהודה שהרבה מאד ללמוד וללמד תורה בישראל בדקו מדן ועד וכו' כמשארז"ל [סנהדרין צד:] בפסוק וחבל עול מפני שמן מפני שמנו של חזקיה שהיה דולק בבתי כנסיות ובתי מדרשות, הנה לפי"ז הוא היה אומר אל עצמו, אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי אתה לא עשית זה בבחירתך רק לכך נוצרת ונתגלגלה בך נשמת חזקיה לצורך הדור ואין הדבר בבחירתך.

ולפ"ז מדוקדק נמי מה שדקדק הגאון מהר"ש מאמשטרדם למה לא אמר נבראת רק נוצרת, כי לשון בריאה שייך על בריאה הראשונה, ולשון יצירה הוא פעם שנית, הבן הדבר, והש"י יודע האמת. וכל דברינו בדרך אפשר.

וכדברינו זה כתב מרן האריז"ל בס' הגלגולים [הקדמה ד'] על הא דאמרינן בגמ' [פסחים סח:] ברב ששת שהיה אומר חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי, ופירש בזה מרן ז"ל שהיה בו נשמת בבא בן בוטי (בב"א בא"ת ב"ש שש"ת) והיה אומר זה אל עצמו שאין לו לשמוח מהמקרא ומשנה שקרא ושנה, רק הנפש מן בבא יש לו לשמוח על זה, כי זה הכל פעולת נפש בבא עיי"ש.

ואם אמת נכון הדבר דברינו אלה, הנה י"ל צורך הודעה הזו לנו במשנה לרבים וכן שלימים בכל דור אשר למחיה שלחם אלקים, ידעו וישכילו שלא יחזיקו טובה לעצמם, וכן לפעמים יארע אפילו רשעים יגיע אליהם כמעשה הצדיקים ע"י עיבור נשמת איזה צדיק דוק והתבונן.

אתנו והטבנו לך אלו"ל, כי ד' דיבר דייקא.

והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ד' עמנו והטבנו לך. פירש"י מה טובה הטיבו לו וכו' דושנה של יריחו ת"ק אמה על ת"ק אמה וכו' מי שיבנה ביהמ"ק בחלקו הוא יטלנו ובין כך נתנוהו לבני יתרו. צ"ב היכן נרמז זה בכתוב. וי"ל טוב הוא הר הבית כמו"ש ההר הטוב הזה והלבנון [דברים ג כה] פירש"י ירושלים וביהמ"ק. והנה מדת הר הבית ת"ק אמה על ת"ק אמה [מדות פ"ב מ"א] מכוון כדושנה של יריחו, וז"ש הכתוב כי ד' דיבר טוב על ישראל פי' הבטיח להם לישראל את ההר הטוב ת"ק אמה, וכנגד זה יש ת"ק אמה דושנה של יריחו והיה הטוב ההוא וכו' והטבנו לך, אותן ת"ק אמה ינתנו לבני יתרו.

ו'היה ה'טוב ה'הוא א'שר, ר"ת שם אהו"ה ובגימ' טו"ב, והוא שם הדעת, הדעת נקרא טוב ומשה רזא דדעת, משה הבטיחו שיאציל עליו מטובו ודעתו, וזהו והטבנו לך.

ויהי העם כמתאננים רע באזני ד' וישמע ד' וכו'. צ"ב מהו כמתאננים בכ"ף הדמיון, הול"ל מתאננים. עוד צ"ב מאחר שכתב שהתאננו באזני ד' פשיטא שה' שמע כביכול ומה הוצרך להוסיף וישמע ד'. וי"ל שדרך תואנתם היה בדרך מרמה, היינו שלא אמרו תלונותם בפה ממש רק אמרו שמנועים הם מהתאונן יען כי דבר זה יהיה רע באזני ד'. וז"ש ויהי העם כמתאננים ומה אמרו רע באזני ד', פי' לא נוכל לומר כי הדבר רע באזני ד', אבל וישמע ד' כי לפניו נגלו מחשבות אנוש ותחבולותיו ולא נסתר ממנו רמייתם.

בלתי אל המן עינינו. עי"ן גימ' ק"ל, ב' עינים ק"ל ק"ל עולה ר"ס י' פעמים הוי"ה, וזה מכוונים בק"ש בעצימת עינים ב' פעמים ק"ל. הנה תיבות א"ל המ"ן עם האותיות עולה ק"ל עה"כ, וזה שהתאוננו שנלקח מהם כונת היחוד, ונפשנו יבשה, יען כי לא נזקקים כבר לכוין ביחודו ית' אלא בהבטה בעלמא במן דיו, וזהו בלתי אל המן עינינו. וכן מה שאמרו בפ' חוקת [כא ה] ונפשנו קצה בלחם הקלקל"ל. וזה שפירש"י מן בבוקר מן בערב, כלומר מלפנים היינו מיחדים יחוד פעמים באהבה בכל יום בוקר וערב, ואילו עתה אין לנו כל זה כי אם הבטה במן ק"ל ק"ל מן בבוקר ומן בערב.

בינה לעתים

ד"ת אשר השמיע כ"ק אדמו"ר שליט"א
בנעילת חג השבועות האי שתא

ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר [שמות יט י]. בגמ' [שבת פז.] אמרו משה הוסיף יום אחד מדעתו, מאי דריש היום ומחר היום כמחר מה למחר לילו עמו אף היום לילו עמו ולילה דהאידנא נפקא ליה שמע מינה תרי יומי לבר מהאידנא. ובתוס' שם [ד"ה היום כמחר] כתבו אין זו דרשה גמורה אלא משמע דהיום ממש דאי לאו הכי אין זה מדעתו.

צ"ב בשלמא אילו היתה זו דרשא גמורה ניחא ששינה מדבר ה', והוסיף יום אחד שנתגלה לו ע"י דרשא, אבל מאחר שאינו דרשא גמורה מי דחקו למשה רבינו לשנות מן הצווי המפורש ולהוסיף יום אחד. וי"ל כתיב [ויקרא כו כא] ואם תלכו עמי קרי ולא תאבו לשמע לי ויספתי עליכם מכה שבע כחטאתיכם, פירש"י קרי עראי במקרה שאינו אלא לפרקים כן תלכו עראי במצות וכו'. מבואר דמצות התורה צריכין קביעות ולא בדרך אקראי לפרקים, וכן י"ל מ"ש בגמ' [שבת לא.] בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו וכו' קבעת עתים לתורה, פירש"י דבר קצוב. וכן איתא באקדמות לשבועות קביעין כן תהוון בהנהו חבורתא, ועוד איתא שם עדב יקר אחסנתה חביבין דבקבעתא. בשער הקדושה לאריז"ל [ח"א שער ד'] כתב ואחר שתתפלל לך מחיל אל חיל וקבע עת לתורתך לשמה לא תחליפנו ולא תמיר אותו וכו'.

והנה כתב המהר"ל בספרו נתיבות עולם [נתיב אהבת רע פ"א] וז"ל כתב בחיבור עין יעקב בהקדמת הכותב שמצא בחיבור מדרש אחד בן זומא אומר מצינו פסוק הכולל את כל התורה כולה והוא שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, בן ננס אומר מצינו פסוק כולל והוא ואהבת לרעך כמוך שמעון בן פזי אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים, עמד רבי פלוני על רגליו ואמר הלכה כבן פזי (בירושלמי נדרים יש גירסא אחרת), ותמוה איזה כלל גדול הכולל את כל התורה כולה יש במה שנאמר בקרבן תמיד את הכבש האחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים, ופירש דקרבן תמיד מרמז על ענין הקביעות בעבודת ה' כי היו מקריבין אותו בקביעות מדי יום ביומו ואם עבר זמנו בטל קרבנו ולא שייך להשלימו, וכמו כן מה שאדם עובד את השי"ת בתמידות הגמור בזה הוא נחשב לעבד ה' כי כמו שהעבד לא סר עבודתו מן האדון רק הוא עובדו תמידי וזה כלל הכולל את כל התורה כולה עכ"ד, ושמעתי בשם הבית אברהם מסלאנים שרמז על זה בלשון הגמ' [מנחות מט:] תדיר ומקודש תדיר קודם שדבר הנעשה בתדירות קודם לדבר המקודש.

ולפי זה יש לומר דכאן בשעת יסוד קבלת התורה רצה משה רבינו לטבוע כלל זה לכל התורה כולה, וראה שאין ימי הגבלה שווים זה לזה, היום הוא בלא לילו עמו ומחר לילו עמו, והי"ת אמר היום ומחר א"כ צריך שיהיו שווים בדרך קביעות בלא שינוי זה מזה, לכך הוסיף יום אחד מדעתו ובזה יהיו שניהם שווים וסמך דעתו על הדבר שיצא מפי הגבורה וקדשתם היום ומחר, והקב"ה הסכים לדעתו.

וחג שבעת תעשה לך [שמות לד כב]. לא כתיב כן בכל המועדים, וצ"ב מאי עשייה דקאמר, י"ל הנה כתב בשפת אמת [שבועות תרלה] כמו שכתבו חז"ל שכל הנביאים קבלו נבואתם מהר סיני. כמו כן בכל שנה ושנה מקבל כל אחד מישראל בחג הזה כל מה שעתיד להבין ולחדש בתורה. וז"ש אלמלא האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא. האי יומא ממש. זה החג שבו ניתן התורה בכל שנה ע"כ, ולפי"ז יש לפרש חג שבועות תעשה לך פי' תעשה את עצמך ותחדש כחך בתורה, ע"ד שאמרו חז"ל במדרש [ויק"ר פל"ה ז'] ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם אל תקרי אותם אלא אתם א"ר חנינא בר פפי אמר להם אם שמרתם את התורה הריני מעלה עליכם כאלו עשיתם עצמכם. וכאן מפורש יותר תעשה לך תעשה את עצמך.

מראש צורים אראנו

תולדות אבותינו ורבותינו הקדושים זיע"א

פעם נסע רבינו **הבני שלשים** לפרעשבורג להפגש מרן בעל **השבט סופר** וולבלן עמו סוגיא סבוכה שעמדה אז על הפרק, בימים אלו היו בישיבת פרעסבורג גם בחורים מאיזור אונטערלאנד ומגלילות קאסאן ששמעו של רבינו היה ידוע להם, משנודע להם על בוא הצדיק לעיר נכנסו אל רבם וסיפרו לו כי הגיע רבי שהוא גאון בתורה ובפלפול, השבט סופר שמח לקראת רבינו וקבלו בכבוד הראוי, הבחורים נדחקו ובאו לבית רבם לתת שלום לאורח ועל אתר החלו להציע בפניו קושיות בסוגיות שלמדו, רבינו השיב להם בניחותא כעת עייף אני משום חולשא דאורחא לכו ללמוד ולמחר בשעה עשר אבא לבקר בשיעור שטוב ואשמע את דבריכם, ואכן למחרת נקבצו ובאו כל הבחורים ובראשם ישב רבם השב"ס עם רבינו והחלו להציע קושיותיהם זה בכה וזה בכה, רבינו השיב על אתר לכל בחור ובחור תשובה ברורה תוך בקיאות עצומה כיד ד' הטובה עליו, השב"ס התפעל מן המחזה והפטיר, קאסאניער רב, הנכם גדולים בתורה וחכמה. למחרת היום שב רבינו לביתו כשהוא מלווה בקבוצת בחורים מישיבת פרעסבורג עד תחנת הרכבת, בפרידתם שם הקשו לו כמה וכמה קושיות כל אחד מלימודיו, רבינו האזין לכל אחד מהם ותיכף במעמד זה תירץ בדרך פלפול וחידוד את כל הקושיות בתירוץ אחד, ובזה נפרד מהם לשלום.

סיפר ר' אברהם שטערן ז"ל: אחותו בצעירותה תוך כדי שעסקה במריטת נוצות עוף, נדקרה באצבע ידה ונוצרה נפיחות מלאה מוגלה, הרופאים קבעו כי זו דלקת מסוכנת שעתידה להתפשט בכל הגוף ואין תרופה אלא לקטוע את האצבע. אביה נסע תיכף אל רבינו **הבני שלשים** להזכירה בפניו ולבקש ברכתו. רבינו שמע ונתן ברכתו, בשובו לביתו נודע לו לשמחתו כי באותה שעה שעמד בחדר רבינו וקיבל ברכתו נפקעה הנפיחות וכל המוגלה פרצה וזבה החוצה ובזמן קצר העלתה ארוכה לגמרי.

בכפר קטן סמוך לקאסאן (זאפסאני) חלתה פ"א ילדה בחולי אסכרה, ובימים ההם היתה זו מחלה אנושה שאין לה מרפא. פעם שלח אבי הילדה פתקא ע"י בחור כפרי א' להזכיר אותה לפני רבינו **הבני שלשים**. רבינו קרא את הפתקא אולם החריש ולא השיב לשליח ולא כלום, אותו הבחור היה תמים והיה סבור שעליו להמתין עד שיקבל תשובה להשיב לשולחו דבר, ע"כ ישב לו בחדר הגבאים והמתין לתשובה. רבינו לא אמר לו דבר ואילו הבחור לא פנה ללכת. בתוך כך קם רבינו ויצא החוצה, וכעבור זמן קצר בא הגבאי ר' נטע וויס ז"ל ונכנס לחדרו שם פגש בבחור יושב וממתין, שאל אותו מה תחכה פה, והבחור משיב שאינו יכול ללכת כל עוד שלא קיבל תשובה להחזיר לשולחו. ר"נ הכיר תיכף בטיבו של הבחור ואמר לו הנך יכול ללכת ותשיב שהרבי בירך שיהיה לה רפואה שלמה. הבחור קם והלך לו. כאשר שב רבינו ונכנס לחדרו וראה שהב' נעלם שאל את ר' נטע היכן הבחור שהיה כאן, השיב כי פטרו לדרכו והורה לו לומר לשולחו כי הרבי אמר שיהיה לה רפו"ש, כשמוע רבינו זאת נחרד ושאל את ר' נטע מה עשית והלא אינך יודע מה נכתב בפתקא ואיך אמרת כזאת הלא אבוש ואיכלם, כך ניצב תפוס ברעיוניו ואח"כ אחז בזקנו ואמר רבש"ע אל תבייש את הדיקנא קדישא שלי ואם כבר נאמר בשמי שיהיה לה רפו"ש נו שיהיה לה רפו"ש וכך הוה ונתרפאה.

הילוכם בקודש

עובדות והנהגות מרבותינו הקדושים מקאסאן זצוק"ל

מנהגי שבת קודש [ח"י"א]

צט. מיד אחר התפילה חבש השטריימל על ראשו, כשטליתו עדיין על כתפו. נתיישב אצל השלחן, כשהחלות מכוסות במפה, והיין שרף ומיני מתיקה והתחיל מיד לומר אתקינו סעודתא, ולא אמר חי ד' לפני הסעודה, ואחר כך אמר ושמרו בני ישראל וגו' אם תשיב משבת רגלך וגו' מזמור לדוד ה' רעי וגו', ושטף והדיח את הכוס כבליל שב"ק, ואמר דא היא סעודתא דעתיקא קדישא, ולקח הכוס בידו ואמר זכור את יום השבת לקדשו וגו' על כן ברך את יום השבת ויקדשהו וברכת בורא פרי הגפן בישיבה ובשעת ברכת בורא פרי הגפן הגביה את עצמו מעט, ושתה רוב כוס ושלח לבני הבית, ואכל הפת הבאה בכיסנין, ולפעמים אף אמר מעט דברי תורה, ואחר כך בירך ברכה אחרונה.

ק. בשנים קדמוניות עשה קידוש בצפרא דשבתא על יין שרף בכוס רגילג המחזיק רביעית ושתה כשיעור, אך כשנחלה על האצטמוכא רח"ל, עשה קידוש על היין ושתה מעט מן היין שרף עם אכילת המזונות.

קא. אחר כך נכנס לחדרו והסיר טליתו מעליו, והחליף מלבושו העליון לבגד לבן, והריח בשמים. אחר כך נתיישב במקומו ללמוד והתחיל עוד פעם לומר תהילים מתחילתה וגמרה במשך היום (וזאת חוץ מהסדר שהיה לו לומר כל יום סדר תהילים השייך לאותו יום, וקודם התפילה בצפרא דשבתא גמר את הסדר השייך ליום השבת מחמת רצונו לסיים במשך ימות השבוע שתי פעמים את כל ספר תהילים).

קב. כחצי שעה אחר הקידוש נכנס לערוך הסעודה, והקפיד שיהיו החלות מגולות (וכשאירע פעם שהיה משמש חדש שלא ידע מענין זה ולא הסיר המפה מעל החלות יצא רבינו וציוה להמשמש להסיר המפה ואחר כך נכנס) ו בצע החלה לשתים באופן שיהיה החצי שלצד פניו גדול יותר והחלק השני שלצד השולחן קטן יותר, ומהחלק הקטן לקח לפרוסת המוציא.

קג. אחר כך הביאו לפניו הדגים, ואחר כך ביצה שלימה עם חתיכת כבד (בצלים לא הביאו אליו מחמת שלא אכל בצלים חיים), וחתך הביצה לארבעה חלקים כמובא הענין בספרו הק' אור מלא [חלק השמועות לשב"ק], וריסק הביצה יחד עם הכבד, וטעם מעט מהביצים שהיו בקערת בנו שהיה עם בצלים.

קד. אחר אכילת הביצה זימר בעצמו חי ה' וברוך צורי, ואחר כך היה בנו מומר מזמור לדוד ה' רועי בנגון מהיר ושמח.

קה. המנהג בבית רבינו היה, להטמין שתי קדירות אחת של מרק עם בשר, והשניה של קטניות עם הקוגל הנקרא טשאלנט (הטשאלנט היה עשוי עב).

קו. אחר כך הביאו לפניו מאכל מבושל חם העשוי מרגלי עוף ומעורב עם חתיכות קטנות של בשר ועם מרק מהטשאלנט ועשוי כמו טבול ונקרא פצעי, ופירר בו חתיכות חלה, ואחר כך הביאו לפניו מאכל קר העשוי מרגלי בהמה, ואחר כך הביאו לפניו המרק, ונתן לתוכו קטניות מהטשאלנט.

קז. אחר כך כיבד לאחד מן המסובין לומר ברוך ה' יום יום עד יצוה צור חסדו, ואחר כך הביאו לפניו הטשאלנט עם הקוגל, והביאו לפניו שני מיני קוגל אחד הנעשה מקמח הנקרא געקנעטענע קוגל, והשני הנעשה מתפוחי אדמה (קארטאפל קוגל).

קח. לשבת מיוחדת כגון שבת מברכים, שבת ראש חודש, ארבע פרשיות וכדומה, הוסיפו עוד לאקשן קוגל, ובשבת חנוכה או שבת שקלים או שבת החודש שחל להיות בראש חודש הוסיפו עוד קוגל העשוי מחלה ממולא בתפוחים הנקרא בארכעס קוגל.

קט. אחר כך הביאו לפניו הבשר חם, ואחר כך כיבד לאחד מן המסובין לזמר אז ביום השביעי נחת. אח"כ אמר דברי תורה, ולא האריך בדברי תורה בסעודה זו, ואחר כך ברכו ברכת המזון, ואם היה לאחד מן המסובין יארצייט בשבוע הבא כבדו לברך.

קי. אחר הסעודה נכנס רבינו לישון שינת הצהריים, ואחר שהתעורר משינתו הביאו לפניו איזה פרי וגם עוד איזה פרי מבושל (קאמפאט) או פירות מרוקחים (איינגעזאטן). ולפעמים הלך רבינו אז לטבול במקוה.

קיא. רבינו למד שיעור קבוע בשו"ע או"ח הלכות שבת בכל שבת קודש אחר שינת הצהריים, וכן היה מסיים אז לומר סדר התהילים שהתחיל לאמרה אחר תפילת שחרית.

העלון נודב לע"נ הרבנית מרת רבקה גיטל פאנעט ע"ה בת הרה"צ רבי מאיר שלום הלוי רוטנברג נלב"ע ח' סיון